

MARKETING

ILMIY, AMALIY VA OMMABOP JURNAL

№10-SON

9710 xalqaro daraja

№240874

ISSN: 3060-4621

2025-YIL, OKTABR

OPEN ACCESS

JURNALNING MAQSADI

Tadbirkorlik-biznes faoliyatini tashkil etishning marketing asoslarini, yo'nalishlari, echimlari, vositalarini yaratish va rivojlantirish

ALOQA UCHUN MA'LUMOTLAR

TEL: (97) 783-84-64

VEB-SAYT

www.marketingjournal.uz

ELEKTRON POCHTA:

info@marketingjournal.uz

TELEGRAM BOT:

[@marketingjournalbot](https://t.me/tidiumarketingjournal)

TELEGRAM KANAL:

<https://t.me/tidiumarketingjournal>

MUASSIS

“Tadbirkor va ishbilarmon” MCHJ

JURNALNING ILMIYLIGI

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining **2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

INDEKSATSIYA

BOSH MUHARRIR

Xakimov Ziyodulla Axmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Yusupov Muxamadamin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor;

TAHRIR HAY'ATI:

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU, Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori;

Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, i.f.d., prof., TDIU, “Marketing” kafedrasini mudiri;

Soliyev Axmadjon Soliyevich, i.f.d., NamDTU, “Marketing” kafedrasini professori;

Ikramov Murad Akramovich, i.f.d., TDIU “Marketing” kafedrasini professori;

Tursunov Boburjon Ortqimrayevich, i.f.d., prof., TDIU, Iqtisodiy xavfsizlik kafedrasini mudiri, Xalqaro statistika instituti kengashi doimiy a'zosi;

Zarova Elena Viktorovna, i.f.d., G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti professori, Xalqaro statistika instituti kengashi doimiy a'zosi

Akramov Tohir Abdirahmonovich, i.f.d., TDIU, “Marketing” kafedrasini professori;

Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi, i.f.d., TDIU, “Marketing” kafedrasini professori;

Samadov Asqarjon Mishomovich, i.f.n., TDIU, “Marketing” kafedrasini professori;

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxo'ja qizi, i.f.n., dots., TDIU Kengash kotibi;

Sobirov Azizbek Avazbekovich, PhD., TDIU, “Marketing” kafedrasini dotsenti;

Sadikov Shoxrux Shuxratovich, PhD, dots., TIU, Departament boshlig'i;

Musheva Shoirazimovna, i.f.n., SamISI, “Marketing” kafedrasini professori;

Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li, PhD., TDIU, “Marketing” kafedrasini dotsenti;

Djurabayev Otabek Djurabayevich, i.f.d., TDIU, “Innovatsion menejment” kafedrasini dotsenti;

Karimova Shirin Zoxid qizi, PhD, TDIU, “Axborot texnologiyalari” kafedrasini katta o'qituvchisi;

Mullabayev Baxtiyarjon Bulturbaevich, DSc., NamDTU, “Menejment” kafedrasini mudiri, dotsent;

Fayzullayev Javlonbek Sultonovich, DSc., TDIU, “Yashil iqtisodiyot” kafedrasini dotsenti;

Aliyev Yashnarjon Egamberdiyevich, DSc., TDIU, “Iqtisodiy va moliyaviy xavfsizlik” kafedrasini professori;

Bobojonov Azizjon Babaxanovich, DSc, TDIU, “Raqamli iqtisodiyot” kafedrasini dotsenti

Allayarov Shamsiddin Amanullayevich, DSc, prof., TDIU, “Savdo ishi” kafedrasini mudiri

Jumaev Olimjon Sadulloevich, DSc, Raqobat siyosati va iste'molchilar huquqlari tadqiqotlari markazi direktori;

Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich, PhD., TDIU, Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari fakulteti dekan muovini

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., Alfraganus universiteti O'quv ishlari bo'yicha prorektor;

Abduxayidov Abdumalik Maxkamovich, i.f.d., TDIU, “Turizm va servis” kafedrasini professori;

Kucharov Abrorjon Sobirjanovich, TDIU, “Biznes boshqaruvi va logistika” kafedrasini professori

Tuychiyev Alisher Jurayevich, Alfraganus University “Iqtisodiyot” fakulteti dekani, professor;

Nazarova Ra'no Rustamovna, TDIU, “Yashil” iqtisodiyot kafedrasini mudiri, Iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Usmonov Bunyod Aktam o'g'li, PhD, TDIU, Moliyaviy tahlil kafedrasini v.b.dotsenti;

Dehqonov Burxon Rustamovich, PhD., TDIU, Ilmiy tadqiqot faoliyatini tashkil etish bo'limi bosh mutaxassisi;

Turobova Hulkar Rustamovna, PhD., BuxDU, Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrasini dotsenti;

Boltaev Umidjon Talant o'g'li, i.f.f.d., PhD., Toshkent arxitektura qurilish instituti “Iqtisodiyot va ko'chmas mulkni boshqarish” kafedrasini dotsenti;

Bayxonov Bahodirjon Tursunbayevich, i.f.n., DSc, NamDTU, “Menejment” kafedrasini dotsenti;

Pardayev Sherzod Xolmurodovich, i.f.f.d., PhD., TDIU, “Yashil iqtisodiyot va barqaror biznes” kafedrasini dotsenti;

Beknazarov Behzod Baxtiyor o'g'li, PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali “Yashil iqtisodiyot va barqaror biznes” kafedrasini dotsent v.b.

Elektron nashr 661 sahifa. E'lon qilishga 2025-yil 31-oktabrda ruxsat etildi

MUNDARIJA

MINTAQALAR RIVOJLANISHINING IMIJ YARATISHGA ASOSLAGAN NAZARIYALARI.....	7
Duschanov Alisher Sherzod o‘g‘li	
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В УСЛОВИЯХ ИЗМЕНЕНИЯ КЛИМАТА: СЕЗОННОСТЬ И МИНИМИЗАЦИЯ ЕГО НЕГАТИВНОГО ВЛИЯНИЯ	14
Муминов Нозим Гаффарович, Қодирзода Фазлиддин Садриддин, Гусейнов Хафиз Фехруз Оғлу, Хубони Сорбон	
О‘ЗBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSION PORTFELNI BOSHQARISHNING SAMARALI TIZIMINI JORIY ETISH.....	21
Madrimov Shuhrat Bahodir o‘g‘li	
О‘ZBEKISTONDA TERICHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	28
Kadirova Maraljan Matyakubovna	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA MARKETING FAOLIYATI NATIJADORLIGI VA UNI SAMARALI BOSHQARISH.....	38
Muminov Dilmurod To‘xtasinovich	
О‘ZBEKISTONDA ALKOGOL VA TAMAKI MAHSULOTLARI UCHUN AKSIZ SOLIG‘I BIRXILLASHTIRILGAN STAVKALARINING SANOAT KO‘RSATKICHLARIGA TA’SIRI	45
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich, Xujamuradov Abrorbek Ro‘zumurat o‘g‘li, Otabekov Otajon G‘ayrat o‘g‘li, Abdiyev Mansur Musurmonovich	
SANOAT INFRATUZILMASINING ASOSIY KOMPONENTLARI VA ULARNI BOSHQARISH HAMDA OPTIMALLASHTIRISH MEKANIZMLARI.....	51
Rasulov Jamshid Karimovich	
О‘ZBEKISTONDA BIG DATA VA SUN‘IY INTELLEKT (AI) YORDAMIDA TO‘QIMACHILIK KORXONALARINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH	59
Rustambekov Djasur Askarovich	
THE ROLE OF AGRICULTURE IN THE ECONOMY OF OUR COUNTRY	66
Saurova Inobat Ikramovna, Kadirbergenova Shaydo Umirbekovna	
О‘ZBEKISTON QATTIQ CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA INNOVATSION MENEJMENT STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	73
Temirov Azizbek Voit o‘g‘li	
UZUMCHILIK SOHASIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI SHAKLLANTIRUVCHI OMILLAR VA ULARNING TAHLILI	87
Tursunov To‘lqin Jo‘raqulovich	
TADBIRKORLIK FAOLIYATIDA INNOVATSION BOSHQARUV USULLARIDAN FOYDALANISH	98
Ubaydullayev Lutfulla Xabibullayevich	
KREATIV IQTISODIYOTNI VUJUDGA KELISHI VA RIVOJLANISHINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	104
Ismailov Azizbek Ruzimaxmatovich	
О‘ZBEKISTON HUDUDLARINING IJTIMOIIY-IQTISODIY TABAQALANISH DARAJASI TAHLIL QILISHNING USLUBIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Ibragimov Bahrom Bahodirovich	
IPAKCHILIK KORXONALARDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH JARAYONINI RIVOJLANTIRISH MODELLARINI ISHLAB CHIQISH.....	117
Aliyeva Nodiraxon Abdumalikovna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA IQTISODIY RESURLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	124
Alimov Muhammadbobur Ibragimjonovich	
ВНЕДРЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ «УМНОГО ГОРОДА» В УПРАВЛЕНИЕ ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНЫМ ХОЗЯЙСТВОМ	131
Кахрамонов Хуршиджон Шухрат угли	

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМ РАЗВИТИЕМ СТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	141
Ортикхужаева Юлдуз Азатовна	
OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLAR BOZORINI RIVOJLANTIRISH USTUVOR MASALALARI.....	151
Aliev Yashnarjon Egamberdievich	
RESURS TEJAMKOR QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQRISHNING IQTISODIY ASOSLARI VA TARMOQ SAMARADORLIGI.....	157
Allasugirov Nurmuxammed Baxtiyarovich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARINING ASSORTIMENT SIYOSATI VA UNI BOSHQARISHGA ILMIY YONDASHUVLAR.....	163
Boboxo'jayev Baxtiyor Nazirxo'jayevich	
QURILISH SANOATI INVESTITSION JOZIBADORLIGINI SHAKLLANTIRISHNING MOHIYATI VA SHART-SHAROITLARI.....	170
Boltayev Umidjon Talant o'g'li	
UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARIDA MASHINAVIY O'RGANISH USULLARI ORQALI TALABNI TAHLIL QILISHGA USLUBIY YONDASHULAR.....	182
Sharibaev Rasuljon Nosir o'g'li, Muxitdinov Shuhrat Ziyavitdinovich, Ibragimov Isroil Usmanovich	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОЙ МОДЕЛИ СТРАТЕГИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА.....	189
Ахмедов Камолхон, Исраилов Рустамбек Ибрагимович	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INVESTITSİYALARDAN UNUMLI FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	198
Isakov Axmadali Esanbaevich	
KORXONALAR EKSPORT SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH YO'NALISHLARI.....	207
Karrieva Yakutjan Karimovna	
СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СИСТЕМ ПО ПОКАЗАТЕЛЯМ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ.....	214
Ахмедов Камолхон, Исраилов Рустамбек Ибрагимович	
FRANCHAYZING VA KLASSTER YONDASHUVI SHAROITIDA UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI.....	225
Sharibaev Rasuljon Nosir o'g'li, Muxitdinov Shuhrat Ziyavitdinovich, Ibragimov Isroil Usmanovich	
ELEKTRON TIJORATDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI.....	231
Shaislamova Muazzamxon Raximxodjaevna	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARINI HUDUDIY RIVOJLANTIRISH MODELLARI VA MEZONLARI.....	238
Sharipov Rasulbek Siddiqovich	
PARKENT TUMANIDA OLTIN BEL TOG' KURORTINI RIVOJLANTIRISHNING MARKETING STRATEGIYALARI.....	246
Ashurov Abdulaziz Rustamovich, Ishmuratov Baxodir Xusanovich, Mahmudov Ziyoviddin Shamsiddinovich, Fatema Nabizada Javid	
MINTAQADA KLASSTERLARNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY MODELLARNI QO'LLASH MASALALARI.....	260
Kadirov San'at Yuldashevich	
AGROKLASSTERLARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH KO'RSATKICHLARINI BAHOLASH.....	266
O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BIZNES MODELLARINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	273
Saatova Lolakhon Ergashevna	
HUDUDLARNI IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISHIGA OMILLAR TA'SIRINI BAHOLASH.....	281
Salayeva Lobar Ulug'bek qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SANOAT KORXONALARINING BARQARORLIGINI TA'MINLASH OMILLARI.....	290
To'rayev Sardorbek To'rayevich	
MINTAQQA IQTISODIY SALOHİYATINI OSHIRISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI.....	297
Turayev Og'abek Kaxramonovich	

TRANSFORMATSION IQTISODIY RIVOJLANISHDA SHAHAR BOSHQARUVINING YANGI MODELI SIFATIDA URGANCH TAJRIBASI	305
Radjabov Bunyod Madirimovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING MOLIVAVIY PUL OQIMLARI VA STRATEGIK MARKETING INTEGRATSIYASI.....	312
Masharipova Shahlo Adambaevna	
EKSPORT FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH JARAYONIDA MOLIVAVIY MEXANIZMLARNI OPTIMALLASHTIRISH YO'NALISHLARI	320
To'rayeva Yulduz Shamsiddin qizi	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQAMLI MARKETING TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH JARAYONIDA INNOVATSION YONDASHUVLARNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI	328
Tursunxo'jayeva Gulnoza Jamoliddin qizi	
OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI ASOSIDA YUQORI MALAKALI KADRLAR BILAN TA'MINLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI	336
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich	
SUN'IY INTELLEKT VA ANALITIK PLATFORMALAR YORDAMIDA RAQAMLI MARKETING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	345
Amonov Mirzohid Tuymuratovich	
BARQAROR MAHALLANI REJALASHTIRISHDA AQLLI MAHALLA TIZIMI IMKONIYATLARI.....	356
Qulmatova Sayyora Safarovna	
OLIY TALIMGA TALABALARNI JALB ETISHNING RAQAMLI MARKETING VOSITALARI	362
Isamuxametov Shukurullo Asatullayevich	
BANK MENEJMENTIDA MIJOZLAR BILAN MUNOSABATLARNI BOSHQARISH (CRM) TIZIMINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI	369
Kuliev Naim Xalimovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA OLIY TA'LIM TASHKILOTLARINING IJTIMOIIY TARMOQLARDAGI REYTINGINI BAHOLASHGA YONDASHUVLAR	382
Maxmudov Faxriddin Umarovich	
MINTAQAVIY XIZMATLAR SOHASIDA INSON KAPITALINI RIVOJLANTIRISH VA MENEJMENT SIFATINING O'ZARO BOG'LIQLIGI	388
Maxmudova Nozimaxon Baxriddinxonovna	
FRANCHAYZING BRENDLARI UCHUN "BRENDLUK" KONSEPSIYASINING ILMIY ASOSLARI VA AMALIY NATIJALARI.....	399
Xodjayev Anvar Rasulovich	
MINTAQQA IQTISODIY SALOHIIYATINI OSHIRISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI	410
Turayev Og'abek	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORIDA DIVERSIFIKATSIYA STRATEGIYASINING RAQOBATBARDOSHLIKKA TA'SIRI	418
Xudayberganov Jasur Baxodirovich	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING TASHQI SAVDO FAOLIYATIGA BANKLAR TOMONIDAN HISOB-KITOB XIZMATI KO'RSATISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	427
Ibodullayeva Ma'rifat To'liqin qizi	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA MEXNAT RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI.....	436
Yusupova Dildora Turadjanovna, Musayev Shavkatjon Kayumjonovich	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA SOLIQ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH	441
Jumayev Shuxrat	
IMPROVING CONSUMER RIGHTS PROTECTION MECHANISMS IN UZBEKISTAN'S AUTOMOBILE DELIVERY SYSTEM: LEGAL FRAMEWORKS AND DIGITAL TRANSFORMATION DIRECTIONS	450
Raupov Abdurahmon Ilhomovich	
АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ КРЕАТИВНОЙ ИНДУСТРИИ НА ТУРИСТИЧЕСКИЙ РЫНОК КАРАКАЛПАКСТАНА	457
Хошимова Камилла Навфал кизи	
ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARINI OPTIMALLASHTIRISHDA LEAN MENEJMENT TAMOIYILLARI.....	473
Bakayeva Mohira Axrorovna	

TURIZMDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINING AMALIY SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH.....	484
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
MAHSULOT TANNARXIGA KIRITILADIGAN XARAJATLARI VA ULARNI OPTIMALLASHTIRISH..	498
Djumanov Sayitmurod Alimbekovich	
DIGITAL TRANSFORMATION OF BANK ASSET MANAGEMENT: LESSONS FROM THE EU DIGITAL FINANCE STRATEGY FOR UZBEKISTAN (JEAN MONNET MODULE)	505
Shirnova Shokhsanam	
ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	511
С. Х. Халиков	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ТРАНСПОРТНЫХ УСЛУГ: ТЕНДЕНЦИИ, СТРУКТУРА И ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ (ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА)	518
Кайыбеков Парахат Конысбаевич	
BANK SOHASIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA: FINTECH YECHIMLARI VA MIJOZLARGA XIZMAT KO'RSATISH INNOVATSIYALARI.....	525
Rasulov Nuriddin Abdullayevich, Axmedova Nodira Abdurashid qizi	
UZUM YETISHTIRUVCHI KICHIK VA O'RTA KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI VA INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH UCHUN INNOVATSION RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI.....	530
Usmonova Diyora Mahmud qizi	
IQTISODIYOTGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH MEKANIZMIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	541
Mamatkulova Nadira Makkamovna	
YASHIL IQTISODIYOTDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR (FINTECH) ORQALI MOLIYALASHTIRISH IMKONIYATLARI	555
Allayarov Suxrob Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA 2026-YILGA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH YUZASIDAN ISHLAB CHIQLIGAN TAKLIFLAR.....	564
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
SAVDO-MAMLAKAT IQTISODIYOTI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRUVCHI MUHIM OMIL	575
Soliyev Axmadjon	
TASHABBUSLI BYUDJET LOYIHASNINING MOLIYALASHTIRISH MANBALARI TAHLILI	583
Xamidov Xabibullo Xikmatulla o'g'li	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH	591
Daniyarov Kuatbay Dauirxanovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI HUDUDLARIDA TURAR-JOY KO'CHMAS MULK BOZORINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	601
Bayxonov Baxodirjon Tursunbayevich	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA KONSOLIDATSIYALASHGAN MOLIYAVIY HISOBOT TUZISHNI TAKOMILLASHTIRISH	610
Avazov Ilhom Ravshanovich	
ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	618
С.Х. Халиков	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLARGA MOLIYAVIY YORDAM KO'PAYTIRISH	625
Ortiqov Ulug'bek Akrombek o'g'li	
TURIZM XIZMATLARINI TASHKIL ETISHDA TRANSFORMATSIYALASH JARAYONLARIDAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	631
Tajieva Shaxnoza Mamarejabovna	
TIJORAT BANKLARIDA DEPOZIT OPERATSIYALARNI RIVOJLANTIRISHNING AQSH TAJRIBASI.....	642
Rahimov Akmal Matyaqubovich	
INSON KAPITALINI SAMARALI BOSHQARISH ORQALI KORXONA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	653
Ochilov Akram Odilovich, Xasanova Aziza Ikromovna	

MINTAQA IQTISODIY SALOHIYATINI OSHIRISHNING ILMIY- NAZARIY JIHATLARI

Turayev Og‘abek Kaxramonovich

Abu Rayhon Beruniy nomidagi
Urganch Davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi

ORCID: 0000-0003-1238-9052

E-mail: ogabek.turayev@urdu.uz

Annotatsiya

Maqolada mintaqqa iqtisodiy salohiyati tushunchasi bo‘yicha olimlarning zamonaviy qarashlari tizimlashtirilgan. Shuningdek, olingan natijalarga muvofiq mintaqqa iqtisodiy salohiyatini oshirishga qaratilgan ilmiy taklif va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: mintaqqa iqtisodiy salohiyati, hududiy rivojlanish, iqtisodiy resurslar, investitsiya salohiyati, ishlab chiqarish infratuzilmasi, mehnat resurslari, tabiiy resurslardan foydalanish samaradorligi, innovatsion rivojlanish, mintaqaviy raqobatbardoshlik, iqtisodiy o‘sish omillari, iqtisodiy diversifikatsiya, strategik rejalashtirish, hududiy iqtisodiyot, modernizatsiya jarayonlari, barqaror rivojlanish

Аннотация

В статье систематизированы современные взгляды ученых на понятие экономического потенциала региона. Также Полученным результатам разработаны научное предложение и практические рекомендации, направленные на повышение экономического потенциала региона.

Ключевые слова: экономический потенциал региона, региональное развитие, экономические ресурсы, инвестиционный потенциал, производственная инфраструктура, трудовые ресурсы, эффективность использования природных ресурсов, инновационное развитие, региональная конкурентоспособность, факторы экономического роста, экономическая диверсификация, стратегическое планирование, региональная экономика, процессы модернизации, устойчивое развитие

Abstract

The article systematizes contemporary scholarly views on the concept of a region's economic potential. Based on the obtained results, a scientific proposal and practical recommendations were developed aimed at increasing the region's economic potential.

Keywords: regional economic potential, regional development, economic resources, investment potential, production infrastructure, labor resources, efficiency of natural resource use, innovative development, regional competitiveness, factors of economic growth, economic diversification, strategic planning, regional economy, modernization processes, sustainable development

KIRISH

Mintaqalarning samarali iqtisodiy rivojlanishi muammosi jahon globallashuvining zamonaviy sharoitida alohida dolzarblik kasb etmoqda. Mintaqaviy

iqtisodiy salohiyat har qanday hududni rivojlantirishning asosiy omili hisoblanadi, chunki u nafaqat ijtimoiy-iqtisodiy o'sish imkoniyatlarini, balki mintaqaning raqobatbardoshligini ham belgilaydi.

Iqtisodiyotdagi globallashuv jarayonlari sharoitida doimiy o'zgarishlarning mavjudligi, mintaqaviy salohiyatni shakllantirish tamoyillarini asoslash va rivojlanishning istiqbolli yo'nalishlarini belgilash ham mintaqaviy darajada, ham butun davlat boshqaruv tizimini takomillashtirishning eng muhim vazifalaridan biriga aylanib bormoqda. Hududiy iqtisodiy salohiyatdan yuqori darajada samarali foydalanishga erishish aholi turmush darajasining yuksalishiga, iqtisodiy tizimning mustahkamlanishiga xizmat qilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-2026-yillarga mo'ljallangan "Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi" to'g'risidagi PF-60 sonli farmoni doirasida mamlakatimiz taraqqiyotini belgilovchi 100 ta maqsad ishlab chiqildi. Ushbu strategiyaning 34-maqsadida "Hududlarning muhandislik-kommunikatsiya va ijtimoiy infratuzilma tizimini hamda xizmat ko'rsatish va servis sohalarini rivojlantirish"[1] vazifasi qo'yilgan.

Mintaqaning iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish har bir fuqaroning hayot sifatini oshirishga ijobiy ta'sir etadi, shuning uchun mintaqani o'ziga xos xususiyatlari, ehtiyojlari va imkoniyatlarini hisobga olgan holda rivojlantirish va qo'llab-quvvatlashga qaratilgan strategiya va chora-tadbirlar ishlab chiqish zarur. Mintaqaning iqtisodiy salohiyati asosini mavjud resurslar va ulardan foydalanish bo'yicha tadqiq etilgan izlanishlar ham mavjud.

ADABIYOTLAR SHARHI

Adabiyotlar taxlil qiladigan bo'lsak D.V. Trostyanskiy, N.V. Sokolova, A.A. Mins, E.V. Lapin, I.N. Karapeychik, N.F. Reymers, N.T. Avramchikova, N.I. Rustamov, M.Sh. To'xtaeva, D.S. Sink, S. Kovalska, O.S. Fedonin, I.M. Repina, O.I. Oleksyuk, D.V. Vorogushina, Z.V. Gerasimchuk, S.A. Nazarenko, V.B. Gorban, V.O. Kalashnikova, E.G. Babkova, I.Y. Berejna, V. Pareto, P. Druker kabi olimlarning tadqiqotlarida mintaqa iqtisodiy salohiyatini yuksaltirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlab berganlar. Ularning qarashlariga ko'ra, hududlarning iqtisodiy qudratini oshirish bir necha muhim omillarga tayanadi. Avvalo, mavjud tabiiy, mehnat va ishlab chiqarish resurslaridan oqilona va samarali foydalanish zarur. Shu bilan birga, innovatsion yondashuvlar hamda raqamli texnologiyalarni keng joriy etish mintaqa iqtisodiyotining raqobatbardoshligini ta'minlaydi. Inson kapitalini rivojlantirish, ya'ni ta'lim, malaka va ijtimoiy sohalarni mustahkamlash ham iqtisodiy o'sishning muhim tayanchidir. Bundan tashqari, ekologik barqarorlik va ijtimoiy muvozanatni ta'minlash uzoq muddatli rivojlanishning kafolati sifatida qaraladi. Nihoyat, strategik boshqaruv va samarali menejment tizimini shakllantirish esa barcha jarayonlarni yagona tizimga solib, mintaqaviy iqtisodiy salohiyatni kompleks ravishda oshirishga xizmat qiladi.

Mintaqa iqtisodiy salohiyati — hududning mavjud tabiiy, insoniy, moliyaviy, ishlab chiqarish va axborot resurslaridan barqaror va samarali foydalanish orqali iqtisodiy o'sishni ta'minlash qobiliyati — zamonaviy iqtisodiy nazariyada markaziy o'rin oladi. O'lka va hudud darajasida strategik rejalashtirish, innovatsiyalar, ekologik

barqarorlik va boshqaruv mexanizmlari salohiyatni oshirishda muhim omillar sifatida ko'rib chiqiladi. Keltirilgan olimlar ushbu masalalarni turli nazariy yondashuv va baholash usullari orqali tahlil qilgan. [2],

“Mavjud resurslardan samarali foydalangan holda hududlarda sanoatni rivojlantirish davlatning sanoat siyosati bilan muvofiq tarzda olib borilishi kerak, uni amalga oshirishdan asosiy maqsad sanoat ishlab chiqarishini tashkil etishda innovatsiyalar sohasidagi so'nggi yangiliklarni qo'llash orqali resursdan foydalanishni optimallashtirish bo'lishi lozim. Shu nuqtai-nazardan tarmoqlar salohiyatini aniqlash va uni rivojlantirish mamlakat va uning hududlarida sanoat siyosatini samarali amalga oshirishning asosi bo'lib xizmat qiladi”, deb ta'kidlagan. “Innovatsion salohiyatni shakllantirishning resurs komponenti innovatsiyalarni amalga oshirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi va moddiy, moliyaviy, axborot, ilmiy va inson resurslarini o'z ichiga oladi, ular orasida faqat axborot resurslari tugamaydi. Ma'lumki, moddiy resurslar, bir tomondan, tegishli tarmoqlarda shakllansa, ikkinchi tomondan, ular yangi ishlab chiqarish vositalarini yaratish orqali ushbu tarmoqlarda potensial imkoniyatlar yaratadi”[3]. Mintaqaviy darajadagi strategik ustuvorliklarga quyidagi fikrlarni kiritish lozim: birinchidan, hududiy rivojlanish vektori hududning ichki salohiyatini faollashtirish orqali uning o'zini-o'zi rivojlanishini ta'minlashga yo'naltirilishi kerak; ikkinchidan, mintaqaning rivojlanishi davlatning mintaqaviy siyosatining strategik maqsadi sifatida nafaqat iqtisodiy o'sish, balki ko'p jihatdan davlat byudjeti siyosati bilan ham belgilanadi[4].

N.V. Sokolova "mintaqaning tabiiy resurs salohiyati" deganda hududning tabiiy resurslarining fan va texnika rivojlanishining ma'lum darajasida ijtimoiy ishlab chiqarish va aholining zamonaviy va istiqbolli ehtiyojlarini ta'minlash qobiliyati deb hisoblaydi. A.A.Minsning ta'rifiga ko'ra, tabiiy resurslar deganda ishlab chiqaruvchi kuchlar rivojlanishining ma'lum darajasida jamiyat ehtiyojlarini qondirish uchun foydalanish mumkin bo'lgan tabiat jismlari va kuchlari tushuniladi. E.V. Lapin «iqtisodiy salohiyat», «iqtisodiy mustahkamlik» va «xalq xo'jaligi salohiyati» atamalarining yaqinligini qayd etadi[5].

I.N. Karapeychik «iqtisodiy» va «ishlab chiqarish» salohiyatlarini tegishli ravishda iqtisodiyot va ishlab chiqarish bilan bog'liq tushunchalar sifatida ajratadi; iqtisod (iqtisodiy faoliyat) tushunchasi ishlab chiqarishga nisbatan umumiyroq, degan fikrni ilgari suradi[6]. Tabiiy sharoitlar jamiyat hayoti va faoliyati uchun zarur bo'lgan, lekin odamlarning ishlab chiqarish va noishlab chiqarish faoliyatida bevosita ishtirok etmaydigan tabiat jismlari va kuchlaridir[7].

N.F. Reyemers tabiiy resurs salohiyatini tabiiy tizimlarning insoniyatni o'ziga zarar etkazmasdan zarur mahsulotlar bilan ta'minlash yoki ma'lum bir tarixiy tipdagi iqtisodiyot doirasida foydali ishlarni bajarish qobiliyati deb belgilaydi[8]. Mintaqaning iqtisodiy salohiyati bevosita texnologiyalarni rivojlanish darajasi va moddiy resurslardan foydalanish darajasiga bog'liqligiga N.T. Avramchikova o'z tadqiqotlarida alohida e'tibor qaratgan bo'lib, hudud salohiyatini to'g'ri boshqarish iqtisodiyotni raqobatbardoshligini ta'minlovchi asos ekanligini ta'kidlagan[9].

N.I. Rustamov va M.Sh. To'xtaevlar hudud salohiyatini resurslardan foydalanishning nazariy asoslari orqali yoritgan va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish asoslari baholangan[10]. Mintaqa salohiyatidan foydalanish samaradorligi tushunchasini shakllantirish uchun «samaradorlik» mohiyatiga doir ilmiy yondashuvlarni ham tahlil qilish zarur. Klassik ta'rifga ko'ra «samaradorlik» — «olingan natijaning uni ta'minlagan xarajatlarga nisbati»dir[11].

D.S. Sink samaradorlikni tizimli boshqaruvning kompleks elementi sifatida (amaldorlik, tejamkorlik, sifat, foydalilik, mehnat unumdorligi, mehnat hayoti sifati va innovatsiyalar) ko'radi[12]. Shundan kelib chiqib, hudud salohiyatidan foydalanish samaradorligini faqat «natija–xarajat» nisbati bilan cheklash yetarli emas. U ko'p omilli ta'sirlar orqali shakllanuvchi tizimli kategoriya bo'lib, mintaqaning murakkab iqtisodiy tizim sifatidagi holatini baholash uchun keng ko'lamli tadqiqotni talab etadi. Demak mintaqani iqtisodiy imkoniyatlarini baholashda mavjud resurslar va ulardan foydalanish darajasi, zaxiralar, ishlab chiqarish kuchlari joylashuvi, innovatsion faoliyatni rivojlanganlik darajasi, aholi soni va salohiyatiga alohida e'tibor berish zarur. Demak, bugungi kunda "tabiiy resurs salohiyati" toifasini aniqlash, uning tuzilishi va baholash usullari bo'yicha konsensus mavjud emas. Olimlar ushbu konsepsiyaning chegaralarini turli yo'llar bilan belgilaydilar, uni turli mazmun bilan sarmoya qilishadi. Tabiiy resurs salohiyati global, milliy, mintaqaviy va mahalliy darajada ko'rib chiqilishi mumkin.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda mintaqalarning samarali iqtisodiy rivojlanishi bo'yicha nazariy asoslari tahlil qilingan. Nazariy qismda xalqaro va mahalliy ilmiy manbalar kontent tahlili orqali o'rganildi, turli konsepsiyalar qiyosiy tahlil qilinib, ularning umumiy va farqli jihatlari aniqlab chiqildi. Mintaqani iqtisodiy imkoniyatlarini baholashda mavjud resurslar va ulardan foydalanish darajasi, zaxiralar, ishlab chiqarish kuchlari joylashuvi, innovatsion faoliyatni rivojlanganlik darajasi, aholi soni va salohiyatiga alohida bo'yicha umumiy ma'lumotlar tahlil qilingan va takliflar ishlab chiqish bo'yicha xorijiy va mahalliy olimlarni nazariyasidan samarali foydalanildi. Mintaqaning tabiiy resurs salohiyatidan oqilona foydalanish tizimlilik, murakkablik, optimallik, sinergiya, o'zini-o'zi yangilash tamoyillariga asosida ularni ta'sirlarini ustuvorlik darajasi belgilandi. Mazkur metodik asos tadqiqot natijalarini nazariy qarashlar bilan uyg'unlashtirish, muammolarni kompleks ko'rib chiqish hamda amaliy xulosalar ishlab chiqish imkoniyatini yaratdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mintaqaviy darajada tabiiy resurs salohiyatini o'rganish eng katta e'tiborni talab qiladi. Mintaqaning tabiiy resurs salohiyatini barqaror takror ishlab chiqarish qobiliyatini saqlab qolgan holda ishlab chiqaruvchi kuchlar va ishlab chiqarish munosabatlari rivojlanishining ma'lum bir bosqichida iste'mol qiymatini ishlab chiqarishning mumkin bo'lgan maksimal hajmini ta'minlaydigan tabiiy resurslar va tabiiy sharoitlar majmui sifatida belgilash taklif etiladi. Mintaqa iqtisodiy salohiyati o'z ichiga ko'p yo'nalishlarni qamrab oladi. Bu jihatdan, soha va tarmoqlarni tuzilishi,

ularning tarkibi yalpi holda mintaqa salohiyatini aks ettiradi. Shuningdek, mintaqa iqtisodiy salohiyati faoliyatni tashkil etishdagi ishlab chiqarish, bozor, tabiiy resurs va ishlab chiqarish omillari hamda ijtimoiy sohalarini qamrab oladi. Mintaqaning tabiiy resurs salohiyatidan oqilona foydalanish tizimlilik, murakkablik, optimallik, sinergiya, oʻzini-oʻzi yangilash tamoyillariga asoslanadi. Tizimlilik prinsipi tabiiy resurs potensialining tarkibiy elementlari oʻrtasida uning koʻpayishi va faoliyatining yaxlitligini taʼminlaydigan aloqalarni oʻrnatishni oʻz ichiga oladi (1-jadval).

1-jadval

Mintaqa salohiyati iqtisodiy mohiyatini anglash va aniqlash boʻyicha ilmiy yondashuvlarni tahlil qilish[13]

Mualliflar	Yondashuvning mohiyati
Kovalska S[14].	Resurs yondashuv asosida “salohiyat” tushunchasini “resurslar” bilan tenglashtiriladi. Iqtisodiy salohiyat va hudud salohiyati mavjud boʻlgan resurslar majmuasi sifatida tushuniladi. Salohiyat hudud faoliyati yoki rivojlanishi uchun zarur boʻlgan turli xil resurslar yigʻindisi sifatida qaraladi. Resursiy yoʻnalish iqtisodiy oʻsishning dolzarb muammolarini tadqiq etishning asosini tashkil etadi
O.S Fedonin, I.M. Repina, O.I. Oleksyuk[15]	Faktorli yondashuv boʻyicha salohiyat moddiy va mehnat omillari tizimi sifatida tasavvur etiladi, ular ishlab chiqarish maqsadlariga erishishni taʼminlaydi. Bu yoʻnalishdagi olimlar iqtisodiyot rivojlanish samaradorligini tadqiq etish faqat resurslardan foydalanish darajasiga emas, balki ishlab chiqarishning salohiyat imkoniyatlariga asoslanishi lozimligini taʼkidlaydilar
D.V. Vorogushina[16]	Natijaviy yondashuv boʻyicha iqtisodiy salohiyat xoʻjalik subyektlari oʻrtasidagi iqtisodiy va ishlab chiqarish munosabatlarining natijasi sifatida koʻriladi. U mavjud resurslardan samarali foydalanish orqali moddiy neʼmatlar va xizmatlarni yaratish qobiliyatini aks ettiradi. Salohiyat tizimning tuzilishi va funksiyalari birligini ifoda etuvchi yaxlit tushuncha sifatida qaraladi. Bu yondashuvda eʼtibor obyektning tuzilishi va uning funksional elementlariga qaratilgan boʻlib, salohiyatning shakllanishi va samaradorligini taʼminlashga yoʻnaltirilgan
Z.V. Gerasimchuk[17]	Funksional yondashuv boʻyicha iqtisodiy salohiyat uning tarkibiy qismlarining belgilangan vazifalarni bajarish qobiliyati sifatida koʻriladi.
S.A. Nazarenko[18]	Maqsadli yondashuv boʻyicha iqtisodiy salohiyat milliy xoʻjalik tarmoqlarining umumiy qobiliyati sifatida qaraladi. U xoʻjalik subyektlarining mavjud resurslar miqdori, sifati va xilma-xilligi sharoitida uzoq muddatli faoliyat va strategik maqsadlarga erishish qobiliyatini anglatadi.
Gorban V.B.[19]	Tizimli yondashuv boʻyicha salohiyat koʻp elementli, murakkab iyerarxik bogʻlanishlarga ega tizim sifatida talqin etiladi va makrotizim komponentlarining oʻzaro hamkorlik qobiliyatini ifoda etadi.
Kalashnikova V.O.[20]	Integral yondashuvi boʻyicha iqtisodiy salohiyat iqtisodiyot holatining integral tavsifi sifatida tushuniladi. Mehnat resurslar salohiyati esa aholi, jamoa yoki hududning moddiy va intellektual resurslardan foydalanib, maʼnaviy va moddiy qadriyatlar yaratishga qodir boʻlgan

Mualliflar	Yondashuvning mohiyati
	kasbiy mehnat faoliyatini amalga oshirish qobiliyati sifatida belgilanadi.
Babkova E.G.[21]	Ijtimoiy yo‘naltirilgan yondashuvi bo‘yicha iqtisodiy salohiyat ne‘matlar va xizmatlar yaratish borasida xo‘jalik faoliyati subyektlari o‘rtasidagi munosabatlar majmuasi va ushbu munosabatlarning xususiyatlari sifatida qaraladi
Berezna I.Yu.[22]	Jarayonli yondashuv bo‘yicha makroiqtisodiy tizim salohiyati uning boylikni uzluksiz ravishda iste‘mol qilish va ishlab chiqarish, uni transformatsiya qilish qobiliyati nuqtai nazaridan ko‘riladi. Iqtisodiy salohiyat darajasi esa tizim transformatsiya qila oladigan resurslar hajmi va imkoniyatlariga qarab aniqlanadi

Italiyalik iqtisodchi V. Pareto[23] iqtisod fanlarida samaradorlik konsepsiyasining asoschilaridan biri-samaradorlikning ikki yirik tizim-ostini ajratadi: ijtimoiy va iqtisodiy. U jamiyat farovonligini iqtisodiy resurslar, texnologiyalar va takror ishlab chiqarish jarayonlarining optimal taqsimlanishi bilan bog‘laydi. Hozirgi vaqtda samaradorlik va optimallik kategoriyalarini qiyoslash bilan ko‘plab olimlar, optimallik mavjud cheklovlar sharoitidagi shartli optimum sifatida qaraladi. optimallikni ijtimoiy-iqtisodiy tizim samaradorligining eng yaxshi holati sifatida belgilamoqdalar. P. Druker[24] ta’kidlaydiki, samaradorlik baholash maqsadlariga qarab o‘zgarishi mumkin. Ya’ni har qanday subyektiv afzallik jarayon yoki hodisa samaradorligi haqidagi xulosani o‘zgartirishi mumkin; shu bois samaradorlikni subyektiv, shaxsiy baholash sifatida qabul qilish taklif etiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki Mintaqa iqtisodiy salohiyatini va uning samarali foydalanishini baholash masalalarini hal etish uchun mos uslubiy yondashuvlarni ishlab chiqish zarur. Bu yondashuvlar mintaqa darajadagi iqtisodiy tizim imkoniyatlarini tezkor aniqlash, yashirin zaxiralarni fosh etish va ulardan samarali foydalanish yo‘llarini belgilash imkonini berishi lozim. Shuning uchun zamonaviy olimlarning tadqiqot natijalarini resurs yo‘nalishi nuqtai nazaridan umumlashtirgan holda, mintaqa salohiyatini mavjud resurslarga asoslangan holda faoliyat ko‘rsata oladigan mintaqaviy iqtisodiy tizim qobiliyati sifatida qarash maqsadga muvofiq, deb hisoblaymiz. Shuningdek, mintaqa salohiyatini moddiy, ilmiy, mehnat, kadrlar, energetik, tabiiy, moliyaviy, innovatsion va investitsion imkoniyatlar majmuasi sifatida qarash lozim. Mintaqa salohiyatni baholash bo‘yicha turli yondashuvlarni umumlashtirish uni mintaqaning mavjud resurslar tizimidan foydalangan holda belgilangan maqsadlarga erishish uchun murakkab iqtisodiy tizim sifatida faoliyat yuritish qobiliyatini aniqlashga qaratilgan chora tadbirlarni ishlab chiqish muhim masala hisoblanadi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvar PF-60 son “2022 — 2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida” to‘g‘risida”gi Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>

2. Тростянский Д.В., Айдинова М.А. “Методология и императивы эффективного использования ресурсного потенциала промышленности на региональном уровне”. Т. CEDR, 2017 й. 17-стр.
3. Pohrishchuk, B.V. and Shcherbych, V.V. (2022), "Innovative potential of regional development in the concept of circular economy", *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya "Ekonomichni nauky"*, vol. 2 (60), pp. 78—84.
4. Кіш Г.В. Чинники регіонального розвитку та їх стратегічне управління. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2022 р., № 1 (124). С.112— 115. О
5. Лапин Е.В. Экономический потенциал предприятия / Лапин Е.В. – Сумы: Университетская книга, 2002. – 310 с.
6. Карапейчик И.Н. О сущности и соотношении понятий экономического и производственного потенциалов / И.Н. Карапейчик // Бизнес Информ, 2012. № 3. Часть 1.С. 8–12.
7. Минц А.А. Экономическая оценка естественных ресурсов/А.А.Минц. М.: Мысль, 1992. 302 с.
8. Реймерс Н. Ф. Природопользовани / Н. Ф. Реймерс: Словарь-справочник. – М.: «Мысль», 2002. – 639 с.
9. Аврамчикова Н.Т “Ресурсный потенциал региона: структура и эффективность использования” журнал Т. 5, Межемент № 4. 2022 г. 54-63 стр.
10. Н.И.Рустамов., М.Ш.Тўхтаевалар “Саноат корхоналарида худудий ресурс салоҳиятидан самарали фойдаланиш йўллари” “*Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*” ilmiy elektron jurnali. № 6, noyabr-dekabr, 2020-yil. 93-99 бет.
11. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1 / Редкол. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. центр «Академія», 2000. – 864 с.
12. Синк Д.С. Управление производительностью: планирование, измерение и оценка, контроль и повышение / Пер. с англ.; Общ. ред. В.И. Данилова-Данильяна / Д.С. Синк – М.: Прогресс, 1989. – 528 с.
13. Муаллиф томонидан тизимлаштирилди
14. Ковальська Л.С. Методичний підхід до оцінювання регіонального потенціалу/Л.С.Ковальська//Держава та регіони.Серія:Економіка та підприємництво. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2012. № 4. С. 38–43.
15. Федонін О.С Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник / О.С. Федонін, І.М. Рєпіна, О.І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с.
16. Ворогушина Д.В. Оценка величины и уровня использования экономического потенциала региональной экономической системы/ Д.В. Ворогушина // Вестник ВГУ, Серия: Системный анализ и информационные технологии, 2009. №2. – С.81–89.
17. Герасимчук З.В. Фактори впливу на розвиток регіональних ринків банківських послуг / З.В. Герасимчук, О.К. Гоманюк//Фінансовий простір. 2015. №1.(17).С.92–101.

18. Назаренко С.А. Формування програмно-цільового підходу до розвитку кластера / С.А. Назаренко, В.Ф. Проскура // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2012. Вип. №34. С. 66–75.
19. Горбань В.Б. Побудова оптимальної структури економічного потенціалу підприємства / В.Б. Горбань // Наука й економіка: науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету. 2008. № 1 (9). – С. 107–114.
20. Калашнікова // Прометей: регіональний збірник наукових праць з економіки / Донецький державний університет управління МОН України; Інститут економіки промисловості НАН України. – Донецьк: Юго-Восток, 2013. Вип. 2(41). С. 155–158.
21. Бабкова Э.Г. Оценка социально-экономического потенциала и кластеризация регионов Украины / Э.Г. Бабкова // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». 2014. Вип 8 (2). – С. 3–11.
22. Бережна І.Ю. Теоретико-економічні підходи до обґрунтування змісту інвестиційного потенціалу / І.Ю. Бережна // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 6. – С. 253–258.
23. Парето В. Компендиум по общей социологии / В. Парето; пер. с итал. А.А. Зотова. – М.: ГУ ВШЭ, 2007. – 511 с.
24. Друкер П. Эффективное управление. Экономические задачи и оптимальные решения / Пер с англ. / П. Друкер – М.: ФАИР-Пресс, 1998. – 388 с.

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir: Xakimov Ziyodulla Axmadovich
Ingliz tili muharriri: Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich
Rus tili muharriri: Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li
Musahhih: Karimova Shirin Zoxid qizi
Sahifalovchi va dizaynerlar: Sadikov Shoxrux Shuxratovich
Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2025-yil, oktabr, 10-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: info@marketingjournal.uz
Bot: [@marketingjournalbot](https://t.me/@marketingjournalbot)
Tel.: +998977838464, +998939266610
Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: 9710. FOCT 7.56-2002 "Seriya nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlaro standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**